

ליקוטי מוהר"ן

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

אמר שצריכים ללמד אותו הרבה עד שיהיה שגור בעל פה. ואמר
בפרוש שהלמוד בחבוריו הקדושים הוא אתחלתא דגאלה. ואמר
ללמד גם בעיון גדול, כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו ובתורתו
הקדושה והנוראה מאד, עד אין סוף ואין תכלית: (חי"מ שמו)

ליקוטי מוהר"ן ביאור חברותא ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון:

ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות

החלק השני:

ההערות, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא" ותירוץ. ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חברותא, כי הכוונה להיות עוזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חדושים.

והשלישי:

היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד. ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה.

ההקדמה:

היא מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה.

ובסופה הקושיות שהתעוררו בזמן הלימוד כדי להקל על הלומד, כידוע שתירוץ בלא שקודמת לו הקושיא המביאה אותו לא עושה רושם כל כך, כמו כשיש קושיא שכואבת ואזי התירוץ מתקבל בשמחה.

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרות כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי" הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרוז את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לכד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (זו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן המדויק, מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ הישנים וחדשים. שנדפס מבת תשעח בירושלים.

הערות אפשר להפנות למייל: lezavotlaze@gmail.com

^אהשתדלתי מאד כל ביאור להקדים לו את הקושיא המכריחה אותו וכל קושיא התחלתי בלשון צ"ע כדי להקל על מי שרוצה לעיין בעיקר בקושיות.

^בעיון חיי מוהר"ן אות שפט שכל תורה של רבינו אע"פ שהיא חדרים חדרים היא קשר אחד הדוק, ועיון תורה סה שהתפלה של רבינו היא אחד ממש ובסופה עדין אחז בתחילתה וכן מסתבר שמי שאמר על עצמו שוכח ליחידה דיחידה אצלו התורה והתפלה הן כל אחת ושתייהן יחד אחדות פשוטה.

הודעה:

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד.

כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנו והלוואי שגם במה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שציוה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהרנ"ת הנוקבים שכל מה שמקבל מרבו צריך לידע שעדין אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, כי מאד עמקו מחשבותיו, כי דבריו הם כמעט הנובע והם בחינת מים עמקים עצה בלב איש. וצריך בכול פעם לעיין היטב בדבריו הקדושים ולחתור ולשאב מהם עצות נפלאות באופן שיוכל להציל את עצמו משטף מים רבים של זה העולם. וכל מה שידע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שעדין אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני ים וכו'. רק במה שהרשה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו ותפלתו, אכל עצם תורתו ואפלו שיהותו הקדושות אי אפשר להשיג בשום אופן וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, הרבה למדתי מרבתי ולא חפרתי מהם אלא וכו'. עכ"ל

ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולעורר קושיות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלימוד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חדושים שעמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמול ולטרוח הרבה שעות עמ"נ להגיש כשלחן ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התנצלות:

אמנם מעט בכרסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכו' ב תארי כבוד

וחלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הזהרת רבינו בתורה כאות ח' שאין לדרוש לרכים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמה:, ואע"פ שהזהיר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חדושו, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם.

אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבזה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין מהרש"א ב"ב י: שעל זה אחז"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ובספר חסידים אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גזול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה) יפוצו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שאינה כותבה: ובביאור ברית עולם להחיד"א שם. הוסיף בשם ספר לב אריה שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שבית המקדש קיים כשארם מקריב קרבן מתכפר לו וכשארם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו עולה לו במקום קרבן.

ובזה פי' הרב הנ"ל את הכתוב זבח ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן.

עוד עי"ש בשם ספר רבינו אפרים על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב בשם רבי אליעזר מגרמיזא ז"ל שכל מי שמגלין לו רזי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל.

ועיין שפתי כהן למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בזה"ל "ניתנה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה.

ועיין בספר מחשבות חרוץ לר' צדוק הכהן אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איזה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל.

עוד עיין בספר קהילות יעקב ז"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל.

לכן אולי ע"י הודעה והתנצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איזה חידושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו.

ואע"פ שהרמב"ם מזהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרכים יהזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבדאי בדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועניני השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דאל"כ לא שבקת חי. ומסתמא גם הזהרת רבינו הנ"ל אפשר לפרש כך.

עכ"פ אם טעינו והזהרתם היא בכל עניין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד עניין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין ספר חסידים שם שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מ' הרוגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד עי"ש סימן פד שמנכין לו מזכויותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלה עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציין שמם ונ"ל הטעם או שצויין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יצינו שמם לא ינהגו כובד ראש בדבריהם.

לעורך על חשיבות העיון בתורה של רבינו:

עיינ חיי מוהר"ן סימן שמו שאמר שפּוֹב לְקַבֵּעַ לְעַצְמוֹ שְׁנֵי שְׁעוּרִים לְלַמֵּד סְפָרֵי הַקְדוּשִׁים, שְׁעוּר אֶחָד פְּשוּט לְלַמֵּד בְּמַהֲרָה הַרְבֵּה מְאֹד כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שְׂגוּר בְּעַל-פֶּה, וְשְׁעוּר אֶחָד לְלַמֵּד בְּעֵינַי גְּדוּל. כִּי יֵשׁ עִמָּקוֹת גְּדוּל וְנִפְלָא בְּסְפָרָיו. וְעֵינַי בְּמָקוֹם אַחֵר מְזַה מְעַנֵּן עֵצִים הָעִמָּקוֹת הַגְּדוּל שֵׁישׁ בְּתוֹרָתוֹ הַקְדוּשָׁה וְהַגְּדוּלָּה מְאֹד עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית:

ועיין תורה קה תנינא שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור (חכמה ובינה אות לו) לבאר דברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"ז דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין ח"מ סימן תקכא - שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין ביאור הלכותים (תורה נר אות ד) - שהכוונה בעיקר לתורה נר שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהרנ"ת מדמה זך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן יזכה. (וכיצד ההתכללות בתורתו עיין בסוף תורה פז תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולזכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה עי"ש)

ועיין תורה ח' תנינא אות ז' שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה ועי"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין תורה עב תנינא שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו זוכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו.

ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' כז שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין ככבי אור (שיחות וספורים אות מג) הובא בחכמה ותבונה (סימן ב' אות טז) - שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"ז.

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו. וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורותיו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקומי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איזה תועלת נצחית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"ז צריך זהירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאותם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס. מה שנקט לשון אפיקורס דהיינו כופר במציאות הנבואה ובנבואת משה (רמב"ם תשובה ג' ח'), נראה כוונתו כיון שאמר בתורה מז תנינא שאסור לומר תורה אלא אם יכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר. נמצא שמי שסובר שרבינו אומר תורה גבוהה הוא מטיל פגם בצדיק.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן זצ"ל שהיה גאון ועמקן עצום אמר ככבי אור (ששון ושמחה יז) הלוואי שאבין ואדע עכ"פ עשרת אלפים שנה לאחר התחיה דבור אחד מדבריו הנוראים כפי שידע אותו אדמו"ר ז"ל עוד בזה העולם. וא"כ מה הטענה על אזובי הקיר כמונו. אבל אדרבה משם ראייה כי המשך דבריו שם שעל כל זה רבנו בעצמו הזהיר לכמה וכמה שישתדלו לחדש בתורתו כמבואר בתורה קה תנינא שאפילו אם לא יכוון לכוונתו זה טוב, ומובן מזה שהיו לו כמה כוונות בדבריו הנוראים שגם אנו נוכל לידע ולהבין בהם קצת וכו' עי"ש.

מי שיש לו קצת הרגשה בליקומי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא ליודעי קבלה, ולא ליודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים.

ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמובן כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

חברותא

ללימוד עיון
בספה"ק
ליקוטי מוהר"ן
קמא
דף קא:

תורה קמו

תורה אור
 שמואל א- טו (כט) וגם נצח
 וישראל לא ישקר ולא יגמם
 פי לא אדם הוא להקמם:
 תורה כג
 שמות כב (ח) על כל דבר
 פשע על שור על חמור על
 שה על שלקה על כל אבדה
 אשר יאמר פי הוא זה עד
 האלהים יבא דבר שניהם
 אשר ירשעו אלהים ישלם
 שנים לרעהו:
 דברים שופטים יו (יא) על
 פי תמונה אשר ירוק ועל
 המשפט אשר יאמרו לך
 תעשה לא תסור מן הדבר
 אשר יציו לך מין ושמאל:
 שמות בשלה יד (לא) ויבא
 ישראל את הוד הגדלה אשר
 עשה יקוק במצרים ויבא
 הגם את יקוק ויאמינו ביקוק
 ובמה עבדו: פ
 דברים לב (ו) הלידה נתגלו
 זאת עם נבל ולא חכם הלא
 הוא אביך קנה הוא עשך
 ויגנבך:
 איוב א (א) איש היה בארץ
 עוץ איוב שמו ויהי האיש
 הנהגתו ישר וירא אלהים
 וקר מרע:
 מלכים א ה (יא) ויחכם מכל
 האדם מאימן הארץ והיו
 ויכלל וירדע בני מחול ויהי
 שמו בכל הגוים קביב:
 משלי ל (ב) כי בער אנכי
 מאיש ולא בינת אדם לי:
 תהילים עג (כב) ואני בער
 ולא אדע בהמות הייתי עשך:
 משלי כא (ל) אין חקקה ואין
 תבונה ואין עצה לנגד יהוה:
 תורה כד
 תהילים פח (א) שיר מנומר
 לבני קרה למצפה על מַחֲלֵת
 לצנות משכיל יהוה?
 הארץ:
 תורה כה
 שמות בשלה טו (כה) ויאמר
 משה אכלהו היום כי שבת
 היום ליהוה היום לא
 תמצארו בשדה:
 תורה כו
 שמות כי תשא אל (יז) ביני
 ובין בני ישראל אתה הוא
 לעלם כי ששת ימים עשה
 יקוק את השמים ואת הארץ
 וביום השביעי שבת ויִנְפֹשׁ:
 6

קא: ליקוטי

קכב [8] (שמואל א טו) **וגם נצח ישראל לא ישקר**. כי זה ידועי שמדת הנצחון [2] אינה סובלת האמת, כי אף אם יראה לעינים דבר אמת, ידחה אותו מחמת הנצחון [1], וזה מבורר מואד. אך לא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה כי הקב"ה אף בהנצחון הוא אמת, ואינו משקר ח"ו. וזהו **וגם נצח ישראל לא ישקר** :

קכג [1] **העיקר** והיסוד שהכל תלוי בו, לקשר עצמו להצדיק שבדור [1], ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה [1], דבר קטן ודבר גדול. ולבלי לנמות ח"ו מדבריו ימין ושמאל [2], כמשארז"ל (ספרי פ' שופטים [8]) אפי' אומר לך על ימין שמאל וכו'. ולהשליך מאתו כל החכמות, ולסלק דעתו כאילו אין לו שום שכל בלעדי אשר יקבל מהצדיק והרב שבדור [2]. וכל זמן שנשארו אצלו שום שכל עצמו, אינו בשלימות ואינו מקושר להצדיק. וישראל בעת קבלת התורה היו להם חכמות גדולות, כי אז היו עובדי ע"ז שבימיהם, שהיה מעותם ע"פ החכמות והקירות גדולות כידוע [2]. ולולי שהיו ישראל משליכין "מעצמם החכמות, לא היו מקבלים התורה. כי היו יכולים לכפור בכל ח"ו ולא היה מועיל להם כל מה שעשה משה רבינו עמהם [2]. ואפי' כל האותות והמופתים הנוראים שעשה לעיניהם, לא היו מועיל להם, כי גם עתה נמצאים אפיקורסים הכופרים ע"י שמות ומעות חכמתם. אך ישראל עם קדוש ראו האמת והשליכו החכמות, והאמינו בה' ובמשה עבדו [2], ועי"ז קבלו התורה. והיינו שתרנגם אונקלוס (דברים לב) **עם נבל ולא חכם**, עמא דקבילו אורייתא ולא הכימו. כי עיקר קבלת התורה היה ע"י ולא הכימו, היינו ע"י שהשליכו מאתם כל החכמות כנ"ל : וזה **נבל ר"ת לב נתיבות** שהוא כלליות התורה, והיא החכמה האמיתיות, אשר אצלה כל החכמות בטלים. והיינו נבל, שהיא בחי' התורה הנקראת נובלות החכמה העליונה (ב"ר פ' יז) : "ובוא וראה שעתה מבואר ומיושב התרגום הזה, שהוא פליאה גדולה, וכל העולם תמהים עליו [2], מה ענין תיבת נבל לתרגמו על קבלת התורה. אך עתה מה נמצאו לחיד דברי התרגום האלו (2) : והעיקר העבודה להיות **תם וישר ירא אלקים ורם מרע** [2] בלי שום חכמות. ושלמה המלך ע"ה אחר שכתוב בו (מלכים א ה) **ויחכם מכל האדם**, אמר (משלי ל) **כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם** לי. וכן אמר אסף (תהלים עג) **ואני בער כולא אדע בהמות הייתי עמך** [2]. וכן כתיב (משלי כא) **אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'** :

קכד [2] **שיר מזמור למנצה** [2], זמרו למי שמנצחין אותו ושמה (פסחים קיט.) [2]. כי כשמדבר לפני הקב"ה ומפרש שיחתו בטענות ובקשות, רוצה לנצה את הקב"ה כביכול, והש"י יש לו תענוג מזה [2]. ע"כ שולח לו דיבורים שיוכל לנצה אותו כביכול, לא לקבל התענוג. כי בלא זה בוודאי לא היו אפשר לבשר ודם לנצה את הקב"ה, אך הש"י עצמו שולח ומוזמן לו דיבורים ומענות לנצה אותו כנ"ל :

קכב קכג קכד קכה קכו קכז קכח

קכח [2] (שמות טז) **ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' וכו'** ולמדו רז"ל (שבת קיז ע"ב) מכאן שהייב לאכול שלש סעודות בשבת, כי תלתא היום כתיבי [2]. נמצא שעל כל סעודה מג' סעודות כתוב"ל היום, לרמוז שלא לאכול בסעודה של שבת רק בשביל היום. כי לפעמים אוכלים בשביל שרעב מאתמול [2], ולפעמים בשביל שלא יהא רעב למחר, אך בכל סעודה מג' סעודות של שבת, לא יאכל כ"א בשביל היום, היינו סעודה זו לא בשביל קודם ולא בשביל אח"כ: ל"זה הענין לא שמעתי מפיו הק' בעצמו, רק מפיו אחר שאמר משמו, וכתבתיו כמו ששמעתי. אח"כ נזדמן שדברתי עמו ז"ל מענין זה, ופקפק בעצמו ע"ז [2]. ואמר הלא אכילת שבת יקרה מאד מאד, וכמבואר בכל דברי רז"ל שבשבת צריכין דווקא לאכול ולשתות ולהרבות במעדנים. והבנתי שאין כוונתו במאמר זה הנ"ל למעט באכילת שבת ח"ו. ותוכן כוונתו במאמר זה לא ביאר לי כלל, כי לא זכיתי לדבר עמו עוד ממאמר זה. רק אח"כ שמענו מפיו הק' ז"ל כמה וכמה תורות על ענין מעלת קדושת אכילת שבת שיקרה מאד, ואמר בפירוש שצריכין בשבת להרבות במאכל ובמשתה כפשוטו [2] כי אכילת שבת היא כולה אלקות כולה קודש וכו'. ע' בהתורה שאלו את ריב"ק כסי' נז, ולקמן [2] מ"ש שם שעיקר כבוד שבת הוא האכילה ע"ש ועוד בכמה מקומות [2]:

קכו [2] **בזוהר** בכמה מקומות ששבחו החבריא את רשב"י איתא וי לדרא כד תסתלק פוק עיין ותשכח [2]. והוא בחי' [2] **שבת וינפש** כיון ששבת וי אבדה נפש (ביצה טז) [2]. היינו שמחמת גודל התענוג של הנפש יתירה שבא בשבת, ע"כ מתחילים תיכף להתנגע ולהצטער על אבידת הנפש במ"ש. כן החבריא מחמת גודל התענוגים והשעשועים שקבלו מרבים רשב"י, ע"כ תיכף ומיד התחילו להתנגע, ועלה על לבם צער ההסתלקות שיהיה להם : **בכל מקום ששבחו החבריא את רשב"י על שגילה להם סוד נפלא תמצא שאח"כ אמר להם עוד יחידושי תורה** [2]:

קכז [2] **הבגדים** הם כסוד החשמ"ל שהוא שמירה [2]. וע"כ הבגדים יהיו שלימים תמיד ולא קרועים, כי הוא לקול השמירה: הבגדים בעצמן תובעין את האדם אם לא נזהר בשמירתם לכבדן כראוי ולהחזיק בנקיות : ל"גודל אזהרה זאת לשמור את הבגדים מכתמים ע' לעיל כסי' כט] :

קכח [2] **איתא** בגמ' (יומ' סט ע"ב) לענין היצח"ר דעבירה דהיינו של תאוות המשגל, כחלינהו לעיני' ה"ושבוקה. נמצא שאע"פ שסימו את עיני היצח"ר של ניאוף אעפ"כ נשאר. וזה בחי' מה שנמצא לפעמים באנשים הכשרים ב"קצת, שמחמת שנוגע יראת ה' בלבן הוא משפיל עיניו ואינו מסתכל בנשים, ואעפ"כ הוא גונב את העין כלאחר יד, ומסתכל מן הצד. והוא בחי' כחלינהו לעיני' דיצרא, שמסמא עיני היצח"ר שרוצה

10 עיין שיהות הר"ן סט
 11 תורה זו שטע מוהר"ל מאד ששטע מרבינו, לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 12 ס' שם
 13 ע"כ ב"דפרי" תולדו- תחבו, ומתולדו- תביב
 14 לכאורה צ"ע שש"ע א"ח סימן רטט סעיף ב' שלא לקבוע סעודה בע"ש כדי שינכס לשבת תאב ומתולדו- תחבו, ומתולדו- תביב
 15 עיין חיי מוהר"ן סימן לב ותיש"ק ח"ב סימן רפה, עוד עיין בעש"ט ע"ה"ת בראשית אות פה פ' פ' לענן החוטר כדי שיוכל הצורה לשמחה ע"ש.
 16 כסי' רעו [ועיין גם תורה רעו]
 17 עיין בספר נגיד ומצוה **האורחיל וכן במשנת חסידים** [על התפילות מסכת ליל שבת פ"ד אות ו] **שכתב להודיא שאעפ"י שאכל בשבת יתיר מחצורו אינו חוקר לחיצונים כמו בחול אלא כאלו נבלע באברים** [כן כתב בתולדו אבל בפלי"ח כתוב נבלע באברים וכן תוקן כאן בנהגה זו מתרגז- כולו נבלע באברים וכן הלשון במשנת חסידים מהרורא תקנה. ובקשוק יחידע על פסחים שם.

18 בתקפא- כמשארז"ל. בתולדו תוקן
 19 ספקא יא. הובא בפרי"ש דברים יז הג"ל ועי"ש
 20 ע"ה"ת ועיין מנחותא נשא פרק כט ועיין שו"ת מלמד להועיל ח"ג סימן פב הקושיא הידועה מירושלמי כדתי וט"ל הרגים ביה. ובספ"ח חפ"ה לבעל אור החיים על הרויות פ"א (דף פב. במתולד) בני יורק תרפ"ח
 21 ראה שיש"ק ח"א תרלד
 22 ישראל עבדו ע"ז כמבואר במדרש שוחר טוב טו
 23 שגדוה"י קטורה על הם הללו ע"ה"ת והללו ע"ה"ת. והיו חכמים בחכמת מצרים עיין זוהר ח"ג דף ע. עשר ימי המטה ירדו לעולם וכולם ירדו למצרים ונמסאו שם ועיין במדבר רבה ט"ז ג' וזוהר וראו ל: נהרי דעבאר מגדולין בעלי כספים ו' מיני חכמות כישוף וזוהר מדרש נעלה חיי שרה קבה. וילקט ראב"ז ע"פ ונהי יוצא מעדן וזוהר חוש שו"ש לוסטי ברבכי פריעה ע"ש ועיין ספ"ר אור רוע לצדיק (לרבי צדוק הבקן) אות ו'.
 24 מתולדו- מתענוג
 25 דברים' שירי תורה פ"ח א' ב'
 26 שמות יד, לא מכילתא בשלה פ"ו
 27 בדפרי"ר היא החכמה האמיתית, בתולדו- והוא

8 לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 9 בדפרי"ר ידועו לתקומים (גם הפסוק נצח ישראל לא ישקר א"י שם)
 10 עיין תורה עה ותורה קכד
 11 פ' ולא יורה שטעה ועיין פלא יועץ ערך שעות
 12 אין אדם בעולם שלא יטעה. ועיין אב"ת ח' ו' אות טו' מדות החכם מודה על האמת. עיין מוה"ל נצח ישראל פ"ה ע"ה"ת פסחים קות לוישים לפני ה' זה חכמי חבירו בישיבה הפ' שמורה לו על האמת. עיין לק"ה ברבות וראה וברכות פרישות ה' ב'
 13 מתולדו- תחא
 14 לא ידוע מתי והיכן נאמרה. שיחה הקשורה לכאן עיין חיי מוהר"ן אות כח
 15 עיין הענין ההקשרות נוכח ט' תורות בליקוטי מוהר"ן תורה ב' אות ו' ותורה ד' תורה ט' תורה לד אות ו' ותורה נג, קכג, קלה, קעו, קעז, קעו, קעז עיין שו"ת רדב"ל ח"ג תעב. ואור החיים ריש פרשת תקת.
 16 ל"שח"כ שמות כח כ'
 17 דברים יז א'

מאמר ווי לדרא כד תסתלק

מספח"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה

נראה שרבנו מתרץ כאן כיצד יתכן שהחבריא כששמעו חדוש נפלא מרשב"י היו אומרים לו ווי לדרא כד תסתלק, ומבאר רבנו שאדרבה כווננו לומר לו שבח גדול שא"א לעולם בלעדיו, ומכח השבח הזה, הוסיף וגילה להם עוד חדושי תורה.

ליקוטי הלכות

יו"ד שבועות ב כג - וזה בחינת הכבוד שמחייבים לכבוד את רבו, כי איתא בדרב"ו זכרוננו לברכה (תורה לו) ששרש הכל הוא הכבוד, כי הכבוד הוא שרש התורה, כי כל ל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא בראו אלא לכבודו וכו', דהינו שיקמו את התורה שעל ידי זה נתגדל כבודו יתברך. ועל פן כל מה שמכבדין את רבו יותר מעוררין ביותר ויותר שרשי התורה, ועל ידי זה משפיע עליו הרב התגלות התורה יותר ויותר, וכמו שכתב אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה שבכל מקום ששפחו החבריא את רבי שמעון בן יוחאי היה מגלה להם תורה יותר וכו', הינו פנ"ל שעל ידי השבח והכבוד שהגדילו אותו על ידי זה השפיע עליהם התגלות התורה יותר וכו' פנ"ל:

יו"ד כבוד רבו ות"ח (עפי" תורה ח' תנינא אות ה' ח' ג' ב' - נמצא, שעקר ההתקבנות להרב האמת הוא בשביל לזכות לאמונה, שזהו העקר שזוכין על ידי רוח הקדש של רבו, שעל ידי זה נתברר המדמה, שעל ידי זה זוכין לאמונה פנ"ל. וזה הרוח הקדש בחינת רוח נבואה, מקבל הרב על ידי הכבוד שנתגלה פנ"ל. ובשביל זה מחייבים בכבוד רבו לנהוג כבוד גדול ברבו, כי כבודם הוא כבוד ה' יתברך. ועל ידי הכבוד שמכבד את רבו, על ידי זה נגדל ונתרבה בחינת המשכת רוח הקדש רוח נבואה של רבו שנמשך מכבוד פנ"ל. ועל ידי זה נתברר המדמה וזכה לאמונה שזה העקר מה שצריך לקבל מרבו פנ"ל. וזה מה שכתב אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה (בלקוטי א סימן קכו) שמצינו שבכל מקום ששפחו החבריא את רבי שמעון בר יוחאי אמר להם עוד תורה, עין שם. כי על ידי ששפחו אותו והגדילו כבודו, על ידי זה נתרבה ונתגדל הרוח הקדש שלו. ועל ידי זה אמר להם עוד תורה על ידי רוח קדשו שנתגדל ביותר על ידי הכבוד פנ"ל:

שיחות

אין

קושיות

- ווי לדרא כד תסתלק מעלמא - היתכן כך לדבר על רבו במקום לומר לו שתאריך ימים ונזכה לשמוע ממך עוד הרבה חדושים מזכירים לו את יום המוות, כמה עצוב יהיה כשתסתלק מהעולם? (כך ראיתי שמקשים²)
- וי לדרא כד תסתלק - צ"ע מדוע לדאוג דאגת המחר במקום לשמוח בזכיה של עכשיו? ונראה שידעו שע"י השבח יגלה להם עוד חדושי תורה.
- ואם רצו לכבדו הרי אפשר לכבד בלשונות רבים, מדוע בחרו דווקא בלשון כזה שלא נהוג ולא מקובל ולא נעים לשמוע. נראה שיותר קל להמחיש חשיבות של דבר דווקא ע"י הדמיון של המציאות שתהיה כשהוא יחסר. רואים זאת בפרט בגרושין שברוב המקרים אם היו מעלים על דעתם כראוי את המציאות של אחרי הגרושין לא היו מתגרשים. כך גם צדיק חי נדמה לאדם שפתו בסלו ועל כן לא מזדרז כל כך לרוץ לשמוע אותו ואחרי הסתלקותו מצטער, ואם היה מדמיון לעצמו בחייו את החסרון שיהיה בהסתלקותו היה משתדל יותר.
- צ"ע כיצד מביא רבנו ראייה מהגמ' תענית כז: שדורשת וי אבדה נפש במוצ"ש, לוי אבדה נפש בכניסת שבת? מבואר בבעש"ט עה"ת פרשת כי תשא אות ו' שהקשה א"כ מדוע תיקנו לומר זאת במעריב שלשבת ותיירץ כי באמת זה נאמר גם על כניסת שבת וכמו שביאר רבנו כאן.

^א טו עד יט טבת תשפ"ד ירושלים

^ב תפארת שלמה עה"ת פרשת כי תשא עה"פ לא תראה שור אחיך או שיו נדחים. וכן הישמח משה פרשת לך אות ד'.

ה. צ"ע בשלמא החבריא כשאמרו וי לדרא כד תסתלק זכו לעוד תורה, אבל יהודי שאומר וי אבדה נפש בכניסת שבת מזה זוכה? נראה שעל כן צריך לפרש גם כאן כמו בתורה ל"א שזוכה לנשמה יתירה ע"י הגעגועים אליה עד שמצטער כבר עכשיו על הסתלקותה במוצ"ש.

ו. מחמת גודל התענוג מהנשמה יתירה תיכף עולה על ליבם צער הסתלקותה, וזהו וי אבדה נפש – צ"ע כיון שהיא כבר נמצאת ומרגישים התענוג שלה, איך אומר רבנו בתורה ל"א שרק ע"י שנכסף אליה היא באה הרי היא כבר נמצאת.

הקדמה

נראה שרבנו מתרץ כאן קושי שהתקשו רבים כיצד יתכן שתלמידים מרוב התפעלות מחידושי התורה ששמעו מרבים אזי במקום לברך אותו שיאריך ימים, אומרים לו מאד תהיה חסר כשתסתלק, ורבנו מבאר שאדרבה כוונתו להראות לו חשיבותו הנפלאה לכל הדור, כדי לכבדו דייקא, ועי"ז יזכו למשוך ממנו עוד חידושי תורה נפלאים.

על כן פותח רבנו את התורה בזה שכשרצו החבריא לשבח את רשב"י היו אומרים לו וי לדרא כד תסתלק מעלמא. דהיינו תחילה מחדש שהכוונה לשבח.

ומבאר שמצינו כהאי גוונא בגמ' עה"פ שבת וינפש דרשו חז"ל וי אבדה נפש, שהוא צער על הסתלקות הנשמה יתירה. והקשה הבעש"ט/א"כ מדוע ניתקן לאמרו כליל שבת על כרחך לומר שהכוונה גם לכניסת השבת וכן ביאר גם רבנו שמרוב התענוג מהנשמה יתירה עולה בלבם הצער שיהיה להם כשהיא תסתלק במוצ"ש, ובתורה ל"א ביאר רבנו שהצער הזה מתוך געגועים אליה עי"ז זוכים בה.

ומבאר רבנו שכמו שע"י הצער על הסתלקות הנשמה ואומרים וי אבדה נפש זוכים בנשמה יתירה שתתחזק ותשאר, כך ע"י הצער שהיה לחבריא של רשב"י שכבר בחייו הצטערו כשעלה בלבם הסתלקותו, ואמרו וי לדרא כד תסתלק מעלמא עי"ז משכו ממנו שיגלה להם עוד חידושי תורה.

כיצד השבח שמשבחים את הצדיק גורם לו לגלות עוד חידושי תורה מבאר מוהרנ"ת (לק"ה שבועות ב' ג) על פי יסוד הנמצא בתורה לז"ל שם מבאר רבנו שבני עמי ארצות שהם תלמידי חכמים, צריך לכבדם, כי התורה היא הנפש, והנפש שרשה בכבוד, וכשמכבדים אותם אזי הנפש שהיא התורה נמשכת לחוץ ומתגלה. ועל פי יסוד זה מבאר שהכי נמי הצדיק יש בקרבו הרבה תורה ובאמת כולו תורה/ו ולא מגלה לנו אלא אפס קצהו, אבל ע"י שמכבדים אותו, כמו מכריחים אותו לגלות עוד תורה כי הנפש שהיא התורה כיון ששרשה בכבוד, היא נמשכת לשרשה ויוצאת אל הכבוד ומתגלה בחידושי תורה.

ובלק"ה (הלכות כבוד רבו) מבאר זאת מוהרנ"ת עפ"י יסוד הנמצא בתורה ח' תנינא/ו, שם מבאר רבנו שע"י שנעשים גרים עולה כבוד שמים, ועי"ז נשפעת רוח נבואה לצדיק, ועפ"ז מבאר מוהרנ"ת את המבואר אצלנו שע"י רוח נבואה מתגלית תורה נמצא ע"י שמכבדים את הצדיק זוכה לעוד רוח נבואה ועוד תורה.

וראה גם תורה כט שע"י שמשבחים את הצדיק זוכים לדעת, ושם ביאר הריצ"ח/ו יסוד ששבח הוא לשון השפלה והורדה כמ"ש "בשוא גליו אתה תשבחם" ופרש"י אתה תשפילם. וכן היא המציאות שכשמשבחים

¹ בעש"ט עה"ת פרשת כי תשא אות ו' ואות ז' הובא גם במתיבתא על תענית כז: הערה כט.

¹ תורה לז אות וז| וזהו פרוש: הוהרו בבני עם הארץ, כי זה ידוע, שהנפשות הנכבדות והנעשקות בתוך הטקלא, האמור בזהר (ספא משפטים דף ק"ג, ובשאר מקומות). בקלפות נגה. וקלפות נגה רוצה שישתקע שם הנפש, אזי היא נותנת אותן בתוך טפת זיווג של עם הארץ, כדי שיתגנף הנפש ההיא ביותר. נמצא שבני עמי הארץ הם נפשות יקרות, אלא שהם צפריים האחויות בפח (ו). מאין אנו יודעים הדר תפארתם, אלא על ידי תורתם. כשאנו רואים שהם תלמידי חכמים, בידוע שיש להם נפש יקרה. וכל התורה שהם מגלים, הוא הכל גלוי להשוטט. כי הנפש היא אבחינת תורה/ה כפ"ל. והתורה שהם מגלים בני עמי הארץ, הם אבחינת ניצוצות. ועולה להשכינה באבחינת מין נוקבין, באבחינת: 'חזי במאי ברא קאתינא'. ובשביל זה צריך לכבדם, כי על ידי הכבוד יתגלה ביותר התורה מהתעלמותה, הינו הנפש. כי שרש הכל הוא הכבוד, כמו שכתוב: "לכבודי בראתינו" וכו', והנפש משתוקקת להכלל בו בשרשו. וזה: הוהרו בבני עמי הארץ לכבדם, כדי שישתוקק התורה, שהיא הנפש, להכלל בשרשו, שהוא הכבוד. ועל ידי זה, מהם תצא תורה:

² כמבואר במכות דף כב: אמר רבא כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה דאילו בס"ת כתיב ארבעים ואתו רבנן בצרו חדא:

¹ תורה ח' תנינא אות וז| ועל ידי התגלות הכבוד, על ידי זה בא התפשטות הנבואה. פי הנבואה באה באבחינת שרשי נפשות ישראל שהם אבחינת שבעים נפש, באבחינת (דברים י): "בשבעים נפש ירדו אבותינו" ראשי תבות נביא. ושרש הנפשות הוא אבחינת כבוד, באבחינת (בראשית מ"ט): "בסדם אל תבא נפשי, ובקהלם אל תחד כבודי". ועל כן על ידי התגלות הכבוד שהוא אבחינת שרש הנפשות, על ידי זה בא התפשטות הנבואה:

שם אות ח' – ועל ידי אבחינת הרוח הקדוש שיש להמנהיג האמתי שהוא אבחינת רוח נבואה, על ידי זה כל המתקרבים אליו נתחזק ונתתקן אצלם האמונה האמתית דקדושה. פי כל מי שזוכה להתקרב למנהיג האמתי, על ידי התקרבותו אליו נתתקן ונתברר אצלו אבחינת המדמה, על ידי אבחינת הרוח נבואה של המנהיג. כי עקר תקון המדמה הוא על ידי אבחינת רוח נבואה כפ"ל, ועל ידי תקון המדמה נתתקן ונתברר האמונה הקדושה כפ"ל. על כן כל המתקרבים למנהיג אמתי, זוכים לאמונה ישרה דקדושה:

¹ דהיינו שמהות השבח שכמה שאני יותר מרוקם את המשוכח במידתו, כן מדרתו זו יורדת אלי, וזה בחי' במקום גדולתו שם ענותנותו. (ריצ"ח כט ג' 63)

אדם הוא נמשך ונפתח לבו אל המשבחו. והכי נמי הקב"ה והצדיק יורדים אל המשבח אותם ומאירים לו תורה ודעת.

עד כאן ההקדמה

*

תורה קבו י"ן

בזוהר בכמה מקומות ששבחו/טו החבריא את רשב"י איתא-נמצא בזוהר שאמרו וי לדרא כד תסתלק פוק עיין ותשכח תרגום-צער גדול יהיה לכל הדור כאשר תסתלק, צא עיין ותמצא (י')/יא. נמצא לפ"ז שהלשון הזה הוא שבח לצדיק.

והוא אע"פ שלא נהוג לשבח את הצדיק בלשון כזה שמזכירים לו את הסתלקותו אבל מצינו כהאי גוונא בגמ' כי זה בחי' מה שדרשו חז"ל על הפסוק (י"ב)/י"ג **שבת וינפש** שהוא רמוז **שכיון ששבת** האדם, שנח ושמר את השבת עד צאתה, אזי בצאתה אומר **וי אבדה** וניטלה **נפש** יתירה שהיתה בו. כמבואר בגמרא (**ביצה**

¹ לא ידוע מתי הוכן נאמר

^ט שבחו דייקא שהוא לשון השפלה כמ"ש "בשוא גליו אתה תשבחם" ופרש"י תשפילם, דהיינו שע"י שבחים שאמרו לרשב"י משכו אותו אליהם, ולקמן יתבאר שע"ז משכו ממנו עוד חדושי תורה.

^י עיין זוהר ח"א דף פג וצב ובח"ב כג טח פו פט (בתרצו כתוב סו סז סט במקום 19 19 19) ובתשכ"ט חוק

^{יא} זוהר לך לך דף פג: - **אתו רבי אלעזר ורבי אבא וכלהו חבריא ונשקו ידו** צאו החכמים ונשקו ידו של ר"ש, **בכה רבי אבא ואמר, ווי ווי פד תסתלק מן עלמא מאן יגהי נהורא דאורייתא** אוי לנו כשתסתלק מן העולם מי יאיר את אור התורה, ר"ל כי אחרי מותו ישועטו לנפש דבר ה' המבאים אחריו ולא ימלאו כמותו, **זכאה חולקוהו דחבריא דשמעין מלין דאורייתא אלין מפומך** אשתי חלקיהם של החכמים ששומעים אלו הסודות מפיו. (מ"ק ו"ג ומפ"ש)

זוהר וארא דף כג: - **אתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו ידו** באו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו את ידיו של רבי שמעון, **בכה רבי אבא ואמר, ווי פד תסתלק מעלמא וישתאר עלמא יתום מינה** אוי לנו כשתסתלק מן העולם וישאר העולם יתום ממך, **מאן יכיל לאנהרא מלין דאורייתא** מי יוכל אז להאיר לנו בדברי תורה. (מ"ק ו"ג ומפ"ש)

זוהר כי תשא דף קצג: - **אתו רבי אלעזר וחבריא ונשקו ידו** באו רבי אלעזר וחבריהם ונשקו ידו של ר"ש, **הוה תמן רבי אבא** היה שם רבי אבא, **אמר, אלמלי לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די לן** אם לא היינו באים לעולם אלא לשמוע סוד זה די היה לנו, **בכה רבי אבא ואמר, ווי רבי פד תסתלק מעלמא** אוי לנו רבי כשתסתלק מן העולם, **מאן יגהי נהורא דאורייתא** מי יאיר ויגלה לנו האורות של התורה, **מלה דא בןשוכא אתמטר עד השתא דנפק מתמן** סוד זה היה טמיר בחשך עד עתה שיצא משם כי לא נגלה עד עתה, **והא נהיר עד רום רקיעא** והרי עתה מאיר עד רום הרקיע, **ובכרסיא דמלכא רשים** ונרשם בכסא הכבוד של המלך, ר"ל שעולה כסוד מ"ן אל המלכות, **וקדישא ברין הוא חדי השתא בהאי מלה** והקב"ה שהוא ז"ל שמח בסוד זה, **וכמה חדו על חדו אתוסף מקמי מלכא קדישא** וכמה שמחה על שמחה נתוסף לפני המלך הקדוש ב"ה, **מאן יתער מלי דהכמתא בעלמא דין פוותך** מי יכול עוד לעורר דברי חכמה בעולם כמון. (מ"ק ומ"ז ומ"ח)

זוהר אמור דף ק: - **כשמענו כני אנא תשובת כני שמעון אתרגיש רבי אבא** נמרגש כני אנא, **ארים קליה בכה** והרים קולו וככה, **ואמר, רבי רבי בוצינא קדישא ווי ווי כני רבי מאור הקדוש אוי אוי, ווי לעלמא פד תפוק מניה** אוי לעולם כשתלך ממנו, **ווי לדרא דיהון בעלמא פד תסתלק מנהון** ואוי לזכר האור שהיה בעולם כשתסתלק מהם, **וישתארון יתמין מנה** וישאלו יתומים ממך.

זוהר פנחס דף רלו: - **על דא בכו חבריא** על זה בכו החכמים, **אמר** כלפי כני שמעון, **ווי רבי פד תסתלק מן עלמא** אוי כני כשתסתלק מן העולם, **מאן יגלה רזין סתימין עמיין פאלין** מי יגלה סודות סתומים ועמוקים כאלו, **דלא אשתמעו מן יומא דשלמה מלכא ועד השתא** שלא נשמעו מימי שלמה המלך עד עתה, **זכאה דרא דשמעין מלין אלין** אשתי לזכר ששומעים אלו הדברים, **זכאה דרא דאנת בגויה ואשתי לזכר שאתה בכותב, ווי לדרא דישתארון יתמין מנה** אוי לזכר שישראל יתומים נזמן. (מפ"ש)

וכתב שם המתוק מדבש - הנה מה שנצטערו החכמים בחיי רבי שמעון על הסתלקותו, כי מחמת גודל התענוגים והשעשועים שקבלו מרבים שיגלה להם סודות התורה, התחילו תיכף ומיד להתגעגע שיגלה להם עוד סודות, ועלה בלבם צערם בהסתלקות רבי שמעון. (ליקוטי מורה"ן ח"א סי' ק"ו)

וכתב בס' דברי תורה (חלק ב' אות ט), מהגה"ק בעל מנחת אלעזר, על מאמר הנזכר, וז"ל אמרו לשון זה מחמת ששמעו מרשב"י שצווח הרבה פעמים ווי דגלותא יתמשך, והבינו גודל החשכות שיהיה אחר הסתלקותו, ולפי שידעו כי בהאי חבורא יתפרנסו בדרא בתראה דייתי מלכא משיחא, על כן עוררו את רשב"י שיזכור להמשיך כח קדושת תורתו גם אחרי הסתלקותו, שלא יסור מאתנו אור זה בהירתו, כדי להמשיך הכח לטובה להקימינו מגלותינו, כן יהי רצון במהרה בימינו. עכ"ל הערת המתוק מדבש.

זוהר פנחס דף רמא: - **אתו רבי אלעזר ורבי אבא וישאר חבריא ואשתטחו קמיה** באו רבי אלעזר ורבי אבא וישאר החכמים ונשתטחו לפני רבי שמעון, **אמר רבי אבא** להחכמים, **אלמלא לא אתמסר אורייתא בטורא דסיני** אם לא נמסרו סודות התורה בהר סיני, **אלא דאמר קדישא ברין הוא** אלא שאמר הקב"ה, **הא בר יוחאי, אורייתא וסתרין דילי** הנה בר יוחאי שיש בו נשמת משה רבינו, הוא יפרש את התורה וסודותיה, **דיי לעלמא** היה די לעולם, כי בכח קדושת נשמתו היה יכול לפרש את כל הסודות שבתורה, **ווי פד תסתלק מן עלמא** אוי כשתסתלק מן העולם, **מאן יגהי בוצינא דאורייתא** מי יאיר את מאור התורה, **פלך יתחשך מההוא יומא** הכל יהיה נחשך מיום ההוא, **דעד דייתי מלכא משיחא** כי עד שיבוא מלך המשיח, **לא יתיו דרא פדרא דא דרבי שמעון שארי בגויה** לא יהיה דור כדור הזה שרבי שמעון שורה ונמצא בתוכו. (מפ"ש)

² * שנות לא יז

²¹ **שמות פרק לא (טז) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם:** (יז) **ביני ובין בני ישראל** אות הוא לעלם כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש:

רש"י - (יז) וינפש - כתרגומו ונח וכל לשון נפש שמיש נפשו ונשימתו בהרגיעו מטורח המלאכה ומי שכתוב בו (ישעיה מ) לא ייעף ולא ייגע וכל פעלו במאמר הכתיב מנוחה לעצמו לשבר האוזן מה שהיא יכולה לשמוע:

טז י"ט/י"ז/י"ט. ואע"פ שהגמ' מדברת מצער האדם על הנפש יתירה בשעה שמסתלקת ממנו במוצאי שבת, הבעש"ט/י"ט ביאר שמתקנת אנשי כנסת גדולה לומר זאת בתפילה במעריב של שבת משמע שהכוונה גם לכניסת שבת היינו שמחמת גודל התענוג של הנפש יתירה/י"ט שבא בשבת, ע"כ מתחילים תיכף בכניסת השבת להתגעגע ולהצטער על אבידת הנפש שתהיה במ"ש-במוצאי שבת. ובתורה ל"א מבאר רבנו שהגעגועים האלה בכניסת השבת אל הנשמה יתירה שעל ידה זוכים ליתר קדושה בשבת, על ידי זה זוכה האדם בנשמה יתירה.

כן החבריא של רשב"י מחמת גודל התענוגים והשעשועים שקבלו מרבם רשב"י, ע"כ תיכף ומיד אחרי שגילה להם דברי תורה התחילו להתגעגע, ועלה על לבם צער ההסתלקות שיהיה להם ובהסתלקותו מהעולם, והגעגועים האלה שהוציאו בדבור פיהם ואמרו לשבחו אוי איזה צער והפסד גדול יהיה לעולם כולו כשתסתלק מהעולם, והיה זה שבח לרשב"י כמבואר לעיל בתחילת התורה, והשבח הזה עורר את נפשו לגלות עוד חדושי תורה: כדמצינו כמה פעמים בזהר בכל מקום ששבחו החבריא את רשב"י על שגילה להם סוד נפלא כנ"ל שכששמעו מרשב"י חידושי תורה נפלאים היו אומרים ווי לדרא כד תסתלק, תמצא שאח"כ דהיינו אחרי ששמעו שבו מהם אמר להם עוד חידושי תורה [כ] :
להבין כיצד הכבוד גורם לאדם לגלות עוד דברי תורה, מבאר מוהרנ"ת בלק"ה/כ"א בשני מהלכים עפ"י תורה לז/כ"ב שם מבואר שע"י שמכבד בני ע"ה מתגלה התורה שבהם כי התורה היא בנפש ושרש הנפש בכבוד. ובאור נוסף ביאר עפ"י תורה ח' תנינא/כ"ג שע"י הכבוד זוכה לרוח נבואה ורוח הקדש ועי"ז מחדש בתורה.

^ט בתקפא - (ביצה טו) בתוספת תוקן

^{טו} **שבת דף טז.** - א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל מצות שנתן להם הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא חוץ משבת שנתן להם בצנעא שנאמר (שמות לא-יז) ביני ובין בני ישראל את היא לעולם אי הכי לא לענשו נכרים עלה שבת אודועי אודעינהו מתן שכרה לא אודעינהו ואי בעית אימא מתן שכרה נמי אודעינהו נשמה יתירה לא אודעינהו דאמר ר' שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר (שמות לא-יז) שבת וינפש כיון ששבת ווי אבדה נפש:

פרש"י - נשמה יתירה. רוחב לב למנוחה ולשמחה ולהיות פתוח לרוחה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו: וינפש. דרשינן ליה אוי על הנפש שהלכה לה:

^{טז} ובתענית כו: ובמדרש שכל טוב שנות טו ועיין בעש"ט עה"ת כי תשא אות ו' ו'

^{יז} **תענית דף כז:** - ובערב שבת לא היו מתענין מפני כבוד השבת ק"ו בשבת עצמה באחד בשבת מ"ט לא אמר ר' יוחנן מפני הנוצרים ר' שמואל בר נחמני אמר מפני שהוא שלישי ליצירה ריש לקיש אמר מפני נשמה יתירה דאמר ריש לקיש נשמה יתירה ניתנה בו באדם בע"ש במוצאי שבת נוטלין אותה ממנו שנאמר (שמות לא-יז) שבת וינפש כיון ששבת ווי אבדה נפש:

פרש"י - נשמה יתירה. שנוטלין אותה ממנו והוי חלש: נשמה יתירה. שמרחיבים דעתו לאכילה ושתייה: כיון ששבת. שנח ושמר את השבת: ווי אבדה נפש. וינפש דורש בנוטריקון ווי נפש:

^{יח} **בעל שם טוב על התורה** - פרשת תשא אות ו. וביום השביעי שבת וינפש, שמעתי שדקדק הרב האיש האלהים קדוש ר' ישראל הבעש"ט למה אנו אומרים זה בתחלת השבת שבת וינפש כדרוש וי אבדה נפש (ביצה דט"ז ע"א, זוהר ויקהל דר"ד ע"ב) די לזה בשעתה במוצאי שבת, וידוע מה שתיריך הוא ז"ל להוסיף לנו אהבה ושמחה משבת קודש, בזכרנו כי אחרי כן תפסוק הנשמה היתירה הגדולה של שבת כאשר האריך במשל ומליצה: (זכרון זאת בהשמטות לפ' תשא. דברי אמת פ' טעות):

שם אות ז. באמת על ידי השבת יכולין להתחזק להשאיר הארת השבת גם בימי המעשה, כמ"ש בשם הרב הבעל שם טוב ז"ל על מה שדרשו חכמינו ז"ל (ביצה דט"ז ע"א) וינפש כיון ששבת וי אבדה נפש, וקשה דזה אין מקומו לכתוב בשבת, ופירש שעל ידי שאדם זוכר זאת שאחר שבת יסתלק ממנו הארה זו, לכן מתדבק בה ביותר: (שפת אמת למרן ז"ל פ' תשא תרל"ז. ראה דכ"ח ע"א). ובשם הבעש"ט כתבו כי נכתב זה בשבת, שעל ידי שידועין זה בשבת כי בחול ניטל זה, משמרין יותר יום שבת, שלא לילך בטל בעת מצוא הנשמה יתירה המסייעת לעבודתו ית"ש: (שם פ' תשא תרל"א):

^{יט} **כמבואר בתענית כז:** אמר ריש לקיש נשמה יתירה ניתנה בו באדם בערב שבת.

וביאר בביאור חברותא שם שמרחיבין דעתו מן השמים, שיכול לאכול ולשתות יותר מרגילותו כל השבוע. והוסיף שם לבאר בהערה 1626. כך כתב רש"י. וכן כתב במסכת ביצה [טז א]: רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרוחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו. **והרשב"א בתשובה** [חלק ג', סימן ר"צ] כתב, שענין נשמה יתירה הוא, כי הימים נפעלים לפי סדר בריאתם, וכשנגמרה מלאכת הבריאה, בשבת, עמד העולם על שלימותו ובריאותו. וכך הוא כל ימי השבת לעולם. ויום ראשון - חלוש מכל הימים, כי ממנו התחילה הבריאה. ולכן במוצאי יום טוב אין מברכים על בשמים, כי אין ענין זה של נשמה יתירה. עוד הביא לפרש, שנשמה יתירה היינו המנוחה והעונג שהנפש מוצאת בשבת, והרי זה כאילו נשמה יתירה, וכשנכנס לימי הטורח והעניו, כאילו אבדה ממנו נשמה יתירה, ונחלש. **והאבודרהם** [סדר מוצאי שבת] מביא בשם **האבן עזרא**, שביאור נשמה יתירה הוא, כי בשבת יחדש בגופות יתרון כח, ובנשמה - יתרון השכל. והו' "ויברך אלקים את יום השביעי". עיין שם באבודרהם שהאריך. **ועיין בשערי תשובה** [אורח חיים סימן ר"צ סק"א] שכתב, שחייב אדם לחדש חידושי תורה בשבת, כפי שכתב בזהר, שבמוצאי שבת, כאשר חוזרת הנשמה היתירה למקומה, שואל אותה הקדוש ברוך הוא: מה חידוש אמרת בתורה? עוד הביא בשם האר"י, שאם מחדש בתורה, מעטרין לאביו באותו עולם. ולכן נסמך כיבוד אב ואם למצות שבת. ומי שאינו בר הכי, לחדש, ילמוד דברים שלא למד עד הנה. עיין שם. עכ"ל חברותא (שולביץ) שם.

^כ עיין לק"ה כבוד רבו ג' ב'. ושמועת ב' כג

^{כא} **עיין לק"ה כבוד רבו ו"ח** הלכה ג' אות ב' (עפ"י תורה ח' תנינא) ובש"ביל זה מתייבס ב"כבוד רבו לנהג כבוד גדול ב"רבו, פי כבודם הוא כבוד ה' יתברך. ועל ידי הכבוד ש"מכבד את רבו, על ידי זה נגדל ונתרבה בחינת המ"שכת רוח הקדש רוח נבואה של רבו ש"נמשך מ"כבוד

גם הקב"ה מצינו שע"י כבוד שהתכבד גילה את התורה

עיינן בזהר (יתרו סז): שאחרי שהקב"ה שיבר את קליפת פרעה אזי היא התלבשה ביתרו, וכששיבר הקב"ה גם את קליפת יתרו אזי נכנעו כל החיצונים להקב"ה. וכשהודו המלך וכהן, פרעה ויתרו, להקב"ה ונכנעו לפניו, אזי נתעלה כבוד הקב"ה ביותר. ולא רצה הקב"ה להוריד את התורה עד שיכנעו שתי הקליפות האלה לגמרי.

עוד שם דף סח. שפרעה היה מלך מרומם על כל מלכי העולם, ותחילה אמר לא ידעתי את ה', ואחרי עשר מכות אמר ה' הצדיק, וכיון שהוא הודה, אזי כל העמים הודו אחריו. אח"כ בא יתרו כומר חשוב וגדול, ראש הממונים על כל האלהים אחרים, וכשהוא הודה, ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, אזי נכנעו כל החיצונים לגמרי ואזי ניתנה התורה.

עד כאן ביאור חברותא על תורה קבו

כנ"ל. ועל ידי זה נתברר המדמה וזוכה לאמונה שזה העקר מה שצריך לקבל מרבו כנ"ל. וזה מה שכתב אדוננו מורנו ורבונו זכרונו לברכה (בלקוטי א סימן קבו) שמוצינו שבכל מקום ששפחו החבריא את רבי שמעון בר יוחאי אמר להם עוד תורה, עין שם. כי על ידי ששפחו אותו והגדילו כבודו, על ידי זה נתרבה ונתגדל הרוח הקדוש שלו. ועל ידי זה אמר להם עוד תורה על ידי רוח קדשו שנתגדל ביותר על ידי הכבוד כנ"ל:

ולק"ה שבועות הלכה ב אות כג – וזה בחינת הכבוד שמחזיקים לכבוד את רבו, כי איתא בדברי זכרונו לברכה (תורה לו) ששרש הכל הוא הכבוד, כי הכבוד הוא שרש התורה, כי כל ל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא בראו אלא לכבודו וכו', (אבות ריב) דהינו שיקימו את התורה שעל ידי זה נתגדל כבודו יתברך. ועל כן כל מה שמכבדו את רבו יותר מעוררין ביותר ויותר שרשי התורה, ועל ידי זה משפיע עליו הרב התגלות התורה יותר ויותר, וכמו שכתב אדוננו מורנו ורבונו זכרונו לברכה (תורה קבו) שבכל מקום ששפחו החבריא את רבי שמעון בן יוחאי היה מגלה להם תורה יותר וכו', הינו כנ"ל שעל ידי השבח והכבוד שהגדילו אותו על ידי זה השפיע עליהם התגלות התורה יותר וכנ"ל:

כ"ב כנ"ל בהקדמה עיין בהערה שם

כ"ג כנ"ל בהקדמה עיין בהערה שם

